

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 8Cdo/233/2019
Identifikačné číslo spisu: 7515209590
Dátum vydania rozhodnutia: 26.08.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Oľga Trnková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7515209590.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banky Slovensko, a. s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanej D. T., bývajúcej v R. V. P., T. XXX/X, o 975,53 € s prísl., vedenom na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 15C/571/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 23. januára 2019 sp. zn. 9Co/127/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice - okolie rozsudkom z 25. septembra 2017 č. k. 15C/571/2015 - 51 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 975,53 €, spolu s 19,90 % úrokom ročne zo sumy 975,53 € od 27. marca 2015 do 20. septembra 2019 s 5 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 1 035,77 € od 6. apríla 2015 až do zaplatenia, s kapitalizovaným úrokom z omeškania v sume 0,73 €, s riadnym úrokom v sume 60,24 € a nezaplatené poplatky za poistenie v sume 1,30 €, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalobkyni priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uviedol, že medzi stranami sporu bola 29. septembra 2014 uzavretá spotrebiteľská zmluva č. XXXXXX, na základe ktorej poskytla žalobkyňa žalovanej úver v sume 1 000 € a žalovaná sa zaviazala ho splácať spolu s úrokmi v pravidelných anuitných splátkach s konečnou dobou splatnosti 20. septembra 2019. Žalovaná úver nesplácala v súlade so zmluvou, preto ju žalobkyňa vyzvala na predčasné splatenie celého úveru, jednorazovo do 5. apríla 2015. Po zistení skutkového stavu dospel k záveru o dôvodnosti žaloby čo do istiny, dlžného poistného, dlžného úroku do zosplatenia úveru ako aj zmluvného úroku za obdobie od 27. marca 2015 t. j. po zosplatení úveru až po dobu splatnosti úveru, teda iba za dobu, na ktorú boli žalovanej peniaze požičané, t. j. v danom prípade do 20. septembra 2019. O úrokoch z omeškania rozhodol podľa § 517 ods. 2 OZ a o trovách konania podľa § 262 ods. 2 CSP.

2. Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 23. januára 2019 sp. zn. 9Co/127/2018 rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcom výroku a vo výroku o trovách konania potvrdil a stranám

sporu nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Dospel k záveru, že pokiaľ ide o dojednaný úrok z úveru, tento by mal patriť žalobkyňi len do dňa 20. septembra 2019, ktorý bol medzi stranami dohodnutý ako deň vrátenia úveru t. j. do splatnosti dlhu. Následne sa dlžník (žalovaná) dostal do omeškania a mal by platiť len úrok z omeškania v súlade s § 369 Obchodného zákonníka. V opačnom prípade by došlo ku kumulácii nepriaznivého postihu dlžníka ako spotrebiteľa, vo vzťahu ku ktorému by sa požadovalo zaplatenie úrokov z úveru a úrokov z omeškania súčasne. Takýto postup by predstavoval neúmernú a neprijateľnú záťaž pre dlžníka ako spotrebiteľa. V tejto súvislosti poukázal na citované rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku krajského súdu, výlučne vo výroku, ktorým žalobu zamietol, podala dovolanie žalobkyňa. Navrhla, aby ho najvyšší súd v tejto časti, spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keď právna otázka, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená je otázka: „má veriteľ právo na zmluvne dohodnuté úroky z poskytnutého úveru až do jeho vrátenia, a to aj za obdobie po splatnosti úveru?“. Táto otázka, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, nebola zatiaľ v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Uviedla, že reštriktívne ustanovenie vo vzťahu k nároku veriteľa na zmluvný úrok po zosplatnení neobsahuje žiadny právny predpis. Ak by bolo úmyslom zákonodarcu dobu nároku veriteľa na dohodnutý úrok ohraničiť, nepochybne by tak učinil. Uvedené potvrdzuje aj komentár k návrhu zákona z roku 2013, ktorý následne citovala. V ďalšej časti dovolania označenej ako právna veda (3/) poukázala na komentár IURA EDITION k príslušným ustanoveniam ObZ., v časti označenej judikatúra (4/) poukázala na právne závery vyplývajúce z označených rozhodnutí súdov (Najvyššieho súdu SR, ČR a krajských súdov) a napokon v zhrnutí konštatovala, že rozhodujúce je, že nárok na zmluvné úroky z istiny poskytnutého úveru naďalej zo zákona vyplýva.

4. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) preskúmal vec a zistil, že sú splnené procesné podmienky prejednaní veci. Dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Právnou otázkou, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená je podľa dovolateľky otázka: „Má veriteľ právo na zmluvne dohodnuté úroky z poskytnutého úveru až do jeho vrátenia, a to aj za obdobie po (predčasnej) splatnosti úveru?“

8. V konaní nebolo sporným, že žalobkyňa uzavrela so žalovanou 29. septembra 2014 úverovú zmluvu č. XX XXXX, na základe ktorej poskytla žalovanej úver vo výške 1 000 €, ktorý sa zaviazala splácať v 60-tich pravidelných anuitných splátkach spolu s úrokmi s konečnou dobou splatenia 20. septembra 2014. Nakoľko žalovaná riadne a včas neplnila podmienky úverovej zmluvy, žalobkyňa žalovanú vyzvala na predčasné splatenie celého úveru. Žalovaná po zosplatnení úveru nerealizovala žiadne úhrady. Preto žalobkyňa podala žalobu, ktorou sa domáhala voči žalovanej zaplatenia istiny 975,53 €, úrokov vo výške 60,24 €, úrokov z omeškania 0,73 €, úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne z istiny a (zmluvných)

úrokov z istiny od zosplatnenia t. j. od 27. marca 2015 do zaplattenia.

9. V priebehu dovolacieho konania najvyšší súd uznesením sp. zn. 5Cdo/42/2020 nastolenú právnu otázku vyriešil, zrušil rozsudok krajského súdu a rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým zamietol žalobu v časti požadovaného zmluvného úroku uplatneného z nezaplattenej istiny od 22.12.2015 (t. j. od predčasnej splatnosti) do zaplattenia. V odôvodnení (odsek 14 - 24) uviedol:

9.1. „Otázka (ne)možnosti kumulácie zmluvných úrokov a úrokov z omeškania po zosplatnení úverovej zmluvy, kde jednou zo zmluvných strán je spotrebiteľ, je predmetom dlhodobej diskusie odbornej verejnosti, nakoľko jednoznačné legislatívne riešenie, ktoré by sa výslovne k problematike vyjadrilo, absentuje. Z rozhodovacej praxe odvolacích súdov pretrváva nesúlad v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru, kedy sa vyprofilovali tri skupiny rozhodnutí.

9.2. Jedna kategória rozhodnutí zmluvné úroky po zosplatnení úveru nepripúšťa a priznáva len úroky z omeškania. Odôvodňuje to tým, že po nadobudnutí splatnosti úveru (či už celého alebo jednotlivých splátok) veriteľovi vzniká nárok na vrátenie požičanej sumy, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu splatnosti úveru (alebo jeho časti). Ak teda nastal stav, kedy dlžník už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba (pretože tieto sú už splatné) a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov dlžníkom (rozsudok KS BA 3Co/129/2018, KS BA 4Co/86/2019, KS TT 24Co/51/2019, KS TT 24Co/769/2015, KS KE 11Co/168/2018, KS PO 22Co/67/2017, KS BB 12Co/311/2017, KS NR 25Co/211/2017, KS TN 19Co/57/2018, KS ZA 5Co/113/2019).

9.3. Druhá skupina rozhodnutí kumuláciu zmluvne dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania po predčasnom zosplatnení úveru pripúšťa. Argumentuje zmluvnou autonómiou strán, kedy žiaden zákon výslovne nezakazuje dohodnúť úroky i za dobu, po ktorú bude istina dlžníkom skutočne užívaná do jej faktického vrátenia veriteľovi, teda i za dobu, v ktorej sa dlžník ocitne v omeškani so splnením svojho záväzku. Pokiaľ by takáto dohoda nebola prípustná, mohlo by to vyvolať absurdnú situáciu, keby sa dlžník porušením svojich zmluvných povinností splácať úverové splátky dostal do výhodnejšej pozície, v ktorej by napriek nevráteniu peňažných prostriedkov mal tieto vo svojej dispozícii naďalej bez povinnosti uhradiť odmenu za ich poskytnutie, t. j. zaplatiť veriteľovi úrok aj za obdobie po predčasnom zosplatnení úveru vyvolanom porušením zmluvných povinností (rozsudok KS KE 5Co/297/2017, KS NR 7Co/116/2018, KS BA 16Co/108/2018, KS BA 8Co/138/2017, KS BB 43Cob/186/2013, KS NR 7Co/326/2017, KS TN 3Co/210/2018, KS ZA 11Co/12/2017).

9.4. Tretia skupina rozhodnutí pripúšťa kumuláciu dohodnutých úrokov a úrokov z omeškania obmedzene, iba do výšky, akú by pri riadnom plnení povinností žalovaný na dohodnutých úrokoch zaplatil. Vychádza z názoru, že aj po predčasnom zosplatnení úveru zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. patrí v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo. Súčasne vyslovila názor, že dojednanie, podľa ktorého veriteľovi patria v prípade omeškania dlžníka úroky až do skutočného vrátenia istiny úveru je pre dlžníka - spotrebiteľa nevýhodné, a preto v zmysle § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka neplatné. (rozsudok KS BB 17Co/120/2019, KS Košice 6Co/168/2018).

9.5. Zmluva o úvere uzavretá medzi stranami sporu je spotrebiteľskou zmluvou podliehajúcou zákonu č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (ďalej len zákon o spotrebiteľských úveroch). Tento zákon ale nepokrýva všetky otázky vzniku úverového zmluvného vzťahu, práv a povinností strán, ktoré zo zmluvného vzťahu vyplývajú, riešenia otázok, na akú dobu je dlžník povinný platiť úroky z poskytnutého úveru, vzťah úrokov z úveru a úrokov z omeškania, výšku úrokov z omeškania, ktoré sú predmetom úpravy Obchodného zákonníka. Zmluva o úvere je v zmysle § 261 ods. 6 písm. d) Obchodného zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy o úvere tzv. absolútnym obchodom, a preto bez ohľadu na povahu účastníkov zmluvy o úvere je potrebné pri posudzovaní tohto právneho vzťahu vychádzať aj z ustanovení Obchodného zákonníka o zmluve o úvere § 497 a nasledujúce. Ustanovenia Občianskeho zákonníka sa v prípade právneho vzťahu, účastníkom ktorého je spotrebiteľ, použijú vtedy,

ak v Občianskom zákonníku existuje také ustanovenie, ktoré je možné prednostne aplikovať (§ 52 ods.2 OZ).

9.6. Z ustanovenia § 497 a § 502 ods.1 Obchodného zákonníka vyplýva, že zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. U spotrebiteľských úverov je jednou z náležitostí, ktoré musí zmluva obsahovať, uvedenie doby trvania zmluvy (§ 9 ods.2 písm. d/ zákona o spotrebiteľských úveroch). To znamená, že doba trvania zmluvy pri jej vzniku je časovo ohraničená. V súčasnej právnej úprave zmluvy o úvere absentuje explicitná úprava konečného okamihu povinnosti dlžníka platiť úroky z poskytnutých peňažných prostriedkov, v § 502 ods. 1 veta prvá Obchodného zákonníka je uvedené len to, že dlžník je povinný platiť veriteľovi úroky z úveru od doby poskytnutia peňažných prostriedkov.

9.7. Zo žiadneho ustanovenia Obchodného zákonníka, Občianskeho zákonníka či zákona o spotrebiteľských úveroch nevyplýva zákaz dohody účastníkov úverovej zmluvy o povinnosti dlžníka platiť úroky z úveru až do úplného splatenia úveru. Obchodný zákonník, ani Občiansky zákonník nemodifikuje moment trvania záväzku platiť úrok, ani jeho výšku v prípade omeškania dlžníka s platením úveru ani v prospech dlžníka, ani v prospech veriteľa.

9.8. Za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplateniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za nich získanou dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravídla vyššie ako úroky z omeškania.

9.9. Zosplatenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa, podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná, veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena, záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškание k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

9.10. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojedanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

9.11. Túto vedomosť však dlžník-spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navýšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navýšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník - spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 OZ.

9.12. Na druhej strane postavenie veriteľa-dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej

náhrady škody.

9.13. Dovolací súd dospel k záveru, že v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí“.

10. Dovolací súd sa aj v predmetnej veci stotožňuje s uvedeným záverom, v súlade s ktorým napokon súdy nižšej inštancie aj rozhodli, neodklonili sa od neho. Teda priznali úrok z istiny od zosplatnenia úveru po dobu, dokedy mal byť úver podľa úverovej zmluvy splatený t. j. do 20. septembra 2019.

11. Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je prípustné, preto jej dovolanie odmietol (§ 447 písm. c/ CSP).

12. Žalovanej dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy tohto konania nevznikli.

13. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok